

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

47-48: Albert Eeckhout: Afrikaanse vrouw; Afrikaanse man, 1641

Kolfin, E.

Publication date

2008

Document Version

Final published version

Published in

Black is beautiful: Rubens tot Dumas

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

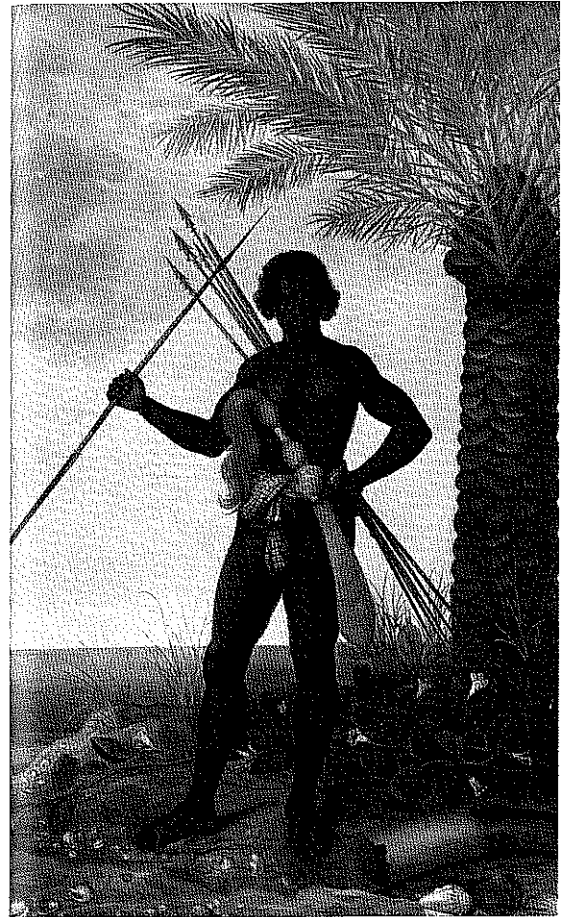
Kolfin, E. (2008). 47-48: Albert Eeckhout: Afrikaanse vrouw; Afrikaanse man, 1641. In E. Kolfin, & E. Schreuder (Eds.), *Black is beautiful: Rubens tot Dumas* (pp. 218-219, 234-235). De Nieuwe Kerk [etc.].

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

47
Albert Eckhout
Afrikaanse vrouw 1641

48
Albert Eckhout
Afrikaanse man 1641

Olieverf op doek, 282 x 189 cm
 Het Nationaal Museum van
 Denemarken, etnografische collecties,
 Kopenhagen, N 38 A8

48

Albert Eckhout (ca. 1610–1665)

Afrikaanse man

1641

Olieverf op doek, 273 x 167 cm
 Het Nationaal Museum van Denemar-
 ken, etnografische collecties, Kopen-
 hagen, N 38 A7

Literatuur

Lemmens 1979, pp. 265-293; White-
 head – Boeseman 1989, pp. 65-88;
 Gudestrup 2002, pp. 295-298; Parker
 Brienen 2002, pp. 107-136; Parker
 Brienen 2006, pp. 131-171; *tentoon-
 stellingscatalogi*: Den Haag 2004, pp.
 76-79

De Nederlandse gouverneur-generaal
 Johan Maurits van Nassau-Siegen
 1604–1679 wenste uitdrukkelijk dat
 Europa kennis zou nemen van de Brazi-
 liaanse wereld die hij had laten docu-
 menteren door onder meer Albert
 Eckhout en Frans Jansz. Post (ca.
 1612–1680). Dat is hem goed gelukt.
 De voorstellingen van de twee Afrika-
 nen die Eckhout in 1641 had gemaakt,
 waren in de zeventiende eeuw heel
 goed bekend bij de Europese elite. Er
 zijn verschillende kopieën en varianten
 van gemaakt.

De schilderijen waren onderdeel
 van dezelfde reeks waar ook de *Mulat* deel
 van uitmaakte [49]. Ze bevatten allerlei
 details die verwijzen naar de relatie tus-
 sen de voor de WIC belangrijke Afri-
 kaanse gebieden en Hollands Brazilië.
 De vrouw staat op de Braziliaanse kust
 tussen inheemse flora. Slaven vissen op
 het strand, op zee zeilen slavenschepen.

47

Albert Eckhout (ca. 1610–1665)

Afrikaanse vrouw

1641

Haar rok is van Afrikaanse stof, de
 hoed en mand werden gebruikt door
 het Afrikaanse Bakongo-volk. Haar
 juwelen en kleipijp zijn Europees. Haar
 kind is lichter dan zijzelf. De aanvanke-
 lijk lichtere huidskleur van Afrikaanse
 baby's en kinderen en het geleidelijk
 donkerder worden, waren een grote
 fascinatie van Europese geleerden.
 Blijkens de dadelpalm is de kust waar
 de man op staat Afrikaans. De band om
 zijn middel is Afrikaans. Het zwaard
 dat daartussen steekt is een ceremonieel
 Akanzwaard uit het tegenwoordige
 Ghana, bekleed met rogge huid. Op
 zijn rug draagt hij assegaaien of werp-
 spiesen. De olifantslagtand aan zijn
 voeten en de wapens verwijzen naar
 twee voor Europa belangrijke produc-
 ten van Afrika: ivoor en slaven. Alle zes-
 tiende- en zeventiende-eeuwse teksten
 over Afrika vermelden uitvoerig dat
 Afrikanen slaven maakten in onderlinge
 oorlogen. Sinds de opkomst van de
 Atlantische slavenhandel voerden ze
 soms ook oorlogen louter om slaven te
 verkrijgen en te verhandelen aan Portu-
 gezen, Spanjaarden en Hollanders.
 Een tekst uit circa 1641 van Zacharias
 Wagner 1614–1668, die met Johan
 Maurits in Brazilië was, vermeldt naar
 aanleiding van een kleinschalige kopie
 op papier van Eckhouts man juist dit
 aspect van de slavenhandel.

Samen verwijzen man en vrouw naar
 de relatie tussen Afrika, Brazilië en
 Europa. Afrikaanse handelaars verkoch-
 ten slaven en ivoor aan Europeanen.
 De slaven werden getransporteerd naar
 Brazilië waar ze op de rietvelden en in
 de suikermolens moesten werken. Bij
 zijn kopie van Eckhouts vrouw verwijst
 Wagner dan ook naar dat slavenwerk.
 Ter verduidelijking van haar status heeft
 Wagner haar weergegeven met een
 brandmerk op haar borst: het mono-
 gram JM staat voor Johan Maurits.

De figuren zijn geen portretten maar
 typen. Rebecca Parker Brienen heeft
 aangetoond dat Eckhout de vrouw
 samenstelde uit een aantal studies naar
 het leven. Dat was een gebruikelijke
 manier van werken. De compositie is
 gebaseerd op een etnografische prent
 uit het boek van Pieter de Marees
 (1602) [41]. Ook de man is een ideaal-
 type. Eckhout legde de nadruk op zijn
 gespierde gestalte, conform de sinds
 Dürer gebruikelijke beschrijving van
 Afrikaanse mannen (zie pp. 71-72).
 Ook Wagner meldde het weer. De grote
 voeten zijn het gevolg van een opzette-
 lijke perspectivische vertekening.
 De schilderijen zijn gemaakt voor een
 plaats vrij hoog aan de wand, waar
 de voeten normaal geproportioneerd
 zouden lijken.

In 1654 schonk Johan Maurits de
 schilderijen samen met 24 andere
 Braziliaanse voorstellingen aan
 koning Frederik III van Denemarken
 1609–1670. In Kopenhagen kwamen
 de schilderijen terecht in de kunstkamer
 die Frederik III aan het inrichten was.
 Daar werden ze in de antichambre
 gehangen, samen met de overige zes
 etnografische portretten, een schilderij
 van indianen, drie portretten van
 Afrikanen [35] en twaalf stillevens.
 Dergelijke kabinetten behoorden tot de
 pronkstukken van een hof en werden
 druk bezocht door geleerden en diplo-
 maten, wat de bekendheid van de wer-
 ken alleen maar vergrootte. Op basis
 van Eckhouts Braziliaanse schilderijen
 zijn drie tapijtreksen gemaakt voor de
 keurvorst Frederik Willem van Branden-
 burg 1620–1688 en voor de Franse
 koning Lodewijk XIV 1638–1715. De
 Engelse filosoof John Locke 1632–1702
 liet na 1689 kopieën maken op basis
 van Wagners tekeningen of kopieën
 daarnaar. Bij hem heeft de vrouw een
 brandmerk van een W met een kroontje

als verwijzing naar stadhouder Willem
 III 1650–1702, die in 1689 koning van
 Engeland werd. Een anonieme tegel-
 tableau-ontwerper gebruikte Eckhouts
 figuren in een decoratief tableau met
 chinoiserieën [32]. Zo dreef Eckhouts
 werk langzaam weg van de weten-
 schappelijke bedoeling naar deco-
 ratieve toepassingen, al zagen
 tijdgenoten die scheidlijn minder
 scherp. EK